

De Fabra a Fabregat

Ja deu fer uns quants anys que va aparèixer un pretès diccionari diferencial valencià-català. L'obra prometia. Per primera vegada a la història de la llengua catalana, algú es proposava de consagrar-ne l'escissió amb un gruixut compendi lèxic. Quan la vaig tenir a les mans, però, em vaig sentir decebut. Les entrades que s'hi registraven no passaven de ser una col·lecta de faltes d'ortografia amb alguna paraulota grotesca entremig. Recordo que l'autor, un desaprensiu de l'idioma, volia fer-nos empassar que del *coit* català se'n diu, en bon valencià, *piuà*; que de *dormir* se'n diu *sovar* o que al *mal físic* que patim els d'aquí dalt cal dir-ne, al sud de la Sénia, *pupa*. I de l'*estupidesa*, *parida*.

Quan m'ha arribat la notícia que el director de Canal 9 prohibia unes sis-cents paraules "excessivament catalanistes" (?), he pensat immediatament en una redició selectiva d'aquest diccionari diferencial. O sigui: en una altra estúpida parida. Almenys les escasses referències que n'ha donat la premsa de Barcelona o de Girona apuntaven en aquest sentit. D'aquestes cròniques es desprenia que, de nou, els valencians tornaven a la càrrega contra la unitat de la llengua; ara contra la unitat de les paraules de la ràdio i la televisió. I, com sol passar per aquestes latituds, dir *els* valencians era una manera còmoda –¡ai!– de dir *alguns* valencians, els de sempre.

En fi. Han passat uns dies, i una amiga m'ha fotocopiats un retall del *Levante* amb la llista completa de les censures. He pogut constatar que tenia gaire a veure amb la idea que me n'havia fet. Certament, hi figuren les formes que recollien els diaris catalans com a més escandaloses. Però també és cert que no tot s'acaba aquí. Estic convençut que algú amb més paciència que jo haurà fet números i percentatges de les paraules que podrien passar per dignes i també d'aquelles que

més aviat responen a la vaga intuïció d'un *amateur* de la llengua. Sigui com sigui, salta a la vista que l'índex pensat i fet pel director de la televisió valenciana contempla una al·lucinant barrejadissa de criteris lingüístics. D'acord: hi tenim *Alemànies*, *disfrassos* i *rets*, entre altres perles que fan venir mal d'ulls al més desapassionat. Però aquests impropis terminològics representen una porció mínima en el diccionari del senyor Fabregat. ¿Què més hi ha en aquesta rebregada llista? Essencialment dues coses força diferents. En primer lloc, un considerable contingent de dialectalismes (de geosinònims, per a dir-ho bé). Unes formes, doncs, perfectament normals si es pensa en un mitjà i en uns receptors valencians. I, en segon lloc, hi ha una important participació de mots que són simplement inusuals en la parla diària: en els anomenats registres informals. Insisteixo que no he fet comptes. Ara, estic segur que gairebé una quarta part de la purga del Fabra-Fabregat recau sobre uns *catalanismes* que ni jo ni un senyor de Picamoixons no hem dit mai espontàniament.

Perquè és evident que *àdhuc*, *esguardar*, *llur* i similars són avui unes paraules tan poc catalanes com valencianes; o, posat a l'inrevés, són tan catalanes com valencianes.

A pesar de tot aquest rescalfat, la famosa llista de censures no m'ha semblat cap barrabassada. De fet, no hi ha cap paraula, de les 593, que *atempti* contra la unitat de la llengua. Tendeixo a pensar que les paraules en si mai no solen atemptar contra res. En canvi, el que sí que trobo preocupant –i irritant– és el mètode: que un senyor (que avui es diu Fabregat, demà potser González Lizondo) hagi sentit tocar campanes i que tracti de presumptes incompetents els funcionaris del ram. O de presumptes analfabets, ja que els ha d'ensenyar que *din-*

Andreu Alfaro

tre equival a dins, i etcètera. Perquè, desenganyem-nos: el problema no són les paraules sinó la gent que les administra i que, en conseqüència, fa que siguin més o menys vulnerables. Si resulta que aquesta gent ignora els dictats dels que en saben, confesso que la cosa em fa un cert pànic.

No ens penséssim que aquest és un mal endèmic dels valencians. Darre-rament, i des de Barcelona, uns prestigiosos aficionats a la matèria es veu que també s'han adonat que la llengua viva va contra la llengua normativa, i que el català que ara es parla ha de modificar la norma. Quan aquests individus parlen de *llengua viva* pensen en la d'ells i en la de la seva respectiva tieta, és clar. Com el senyor Fabregat, suposo. Tanmateix, davant d'aquests casos —que jo sapiga—, ningú no s'ha posat les mans al cap, ningú no ha acusat els interfectes d'atemptar contra la unitat del català. Com que no es tracta d'un Fabregat enfollit per les Falles si no d'una colla de barcelonins de pro, tothom tranquil. No obstant, per poc que hi pensem ens veiem que el raonament d'uns i altres és idèntic. Per als nous Fabres del nord, si a Barcelona no pronuncien *per a* o *enguany* o tal o tal altra minúcia, ¿per què hem de sotmetre'ns a la norma que ens prescriu l'ús d'aquestes formes? No costa gens imaginar-se'n la versió valenciana. Mentre que al benvolgut Fabregat li calen sis-centes paraules per a demostrar (*malgré lui*) que la llengua està malalta, els altres Fabregats que pul.lulen pel país en fan prou

amb unes poques admonicions. En el fons, l'estratègia és la mateixa. Al capdavant, l'única diferència és que els uns figuren com a *blaveros* reaccionaris i tronats i els altres com a postmoderns cosmopolites.

Amadeu Fabregat no està sol en la tasca de redimir la llengua de l'obra dels filòlegs. En realitat, això no ens hauria d'espantar. Els que ens hi dediquem, ja buscarem una altra feina. De tota manera, sospito que aquestes concessions lingüístiques amb aspecte de rebaixes de temporada no són solament concessions a la *llengua viva*.

Fan tota la impressió d'anunciar una liquidació total d'existències. Dec ser un pessimista malpensat.

August Rafanell
(Professor de Filologia Catalana
a l'Estudi General de Girona)